הלכה · משנה תורה · מפרשים · יצחק ירנן · ספר עבודה

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות איסורי המזבח

רבי אליקים גאטינייו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות איסורי המזבח

רבי אליקים גאטינייו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יצחק-ירנן-על-משנה-תורה-הלכות-איסורי-המזבח/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ד 4
הלכה ה 5
פרק ב 6
הלכה ב 6
פרק ג 7
הלכה א 7
הלכה ח 7
פרק ד 10
הלכה ב 10
הלכה ז 10
פרק ה 12
הלכה א 12
הלכה ז 12
פרק ז 12
הלכה ח 12

פרק א

הלכה ד

השוחט וכו'. ועיין מ"ש מרן וז"ל ואיכא תנא דפליג עלה ואע"ג דלא אידכר ההוא תנא הכא בגמ' וכו' עכ"ל. ודבר ה' בפיהו אמת דאיכא תנא דפליג עלה הובא בפסחים דף מ"א ע"א ת"ר יכול אכל כזית חי יהא חייב וכו' עד ת"ל כי אם צלי אש ומן התימה על מרן דלא הזכירו. ואש"ס גופיה אני תמיה איך מההיא ברייתא דהמקדיש בעלי מומין מותיב מינה ואסיק בתיובתא אחרי דאיכא ברייתא אחריתא בר פלוגתא הובאה בפסחים. גם בש"ס פסחים גופא יש להפליא אחרי דהביאו ההיא ברייתא דהביאו פלוגתא דאביי ורבא כמי שהוא ענין זר ולא קאמר דברייתא ההיא פליגא דחד מינייהו וגם נמצא דאביי ורבא פליגי בפלוגתא דתנאי. וכן קשה לי בש"ס בסנהדרין דף ס"ג דהביא מדרבי אבין דעל כולהו לא לקי משום דהוי לאו שבכללות וכו' יעו"ש להורות דזה מוסכם והא איכא תנא שהביא הש"ס בתמורה דכתיבנא דס"ל דאף בלאו שבכללות לוקה. ולזה יש ליישב ע"פ מ"ש התוס' שם דהרגישו מעין זה מפלוגתא דאביי ורבא וחילקו דאף מאן דאמר התם דלקי הכא מודה דלא מפרש קרא יעו"ש והתם מפרש קרא דכתיב ומהם לא תתנו וכו' ומשמע בין כולו בין מקצתו. ומ"מ על התוס' יש לגמגם דהו"ל לכתוב כן על ההיא דתמורה. ושוב ראיתי להרשב"א סי' קמ"א שכתב כדברי התוס' וז"ל ומיהו הדברים עתיקים שענין לאו שבכללות בש"ס אינו כולו על צד אחד אלא יש שכולן מודים בו שאין לוקין עליו כאותה האמורה בסנהדרין המגפף וכו' ויש שלוקין עליו כדעת רבא בפ' ראשון דתמורה גבי המעלה אברי בעלי מומין לגבי מזבח ויש שנחלקו בהן אביי ורבא בנא ומבושל וכיוצא בהן והלכה כמאן דאמר אין לוקין ומסתברא לי משום דשינה פלוגתייהו בפלוגתא דתנאי בפ"ק דכריתות דתניא שור וכו' לא תאכלו לחייב על כל אחד ואחד [וכו'] וחכ"א אינו חייב אלא אחת וקאמר עלה נימא בהא קמיפליגי דר' ישמעאל סבר לוקין על לאו שבכללות ורבנן סברי אין לוקין ודחינן לעולם סבר ר"י אין לוקין וכו' ושקלו וטרו טובא שלא להעמיד לר"י דסובר לוקין ואפילו נאמר דפליגי בהכי הלכה כחכמים וכיון שכן אפילו אית לרבא לוקין לא קי"ל כוותיה אלא שעדיין צ"ע אמאי לא אותיבו בש"ס למ"ד לוקין עכ"ל, הרי שכתב כדעת התוס' דשניא ההיא דהמגפף וכו' וכולהו מודו דאין לוקין על אותו לאו שבכללות ובההיא דתמורה כתב דהלכה כרבא דשניא ההיא ג"כ והיינו כדכתיבנא. ומתשובות הרשב"א הלזו תשובה מוצאת להאי דינא דפסק רבינו כאן דשאני הא דתמורה דהלכה כרבא וא"צ למה שהאריך הוא ואישתמיטתיה מיניה הך תשובת הרשב"א וכפי דברי הרשב"א הללו מתיישב מה שהקשינו אגופא

דש"ס דאסיק בתיובתא לפי דשניא הא דתמורה מההיא דפסחים, אבל קשה למרן דלא דרך בדרך זה. ולמה שהקשה הרשב"א דלא אותיבו בש"ס למ"ד לוקין מההיא ברייתא לא ידעתי מאי קא קשיא ליה דמאן דאמר לוקין יאמר אנא דאמרי כר' ישמעאל ולא יאמר דשאני ההיא כמ"ש בש"ס ומה תאמר דפליגי בפלוגתא דתנאי ברייתא לא שמיע להו.

ומהך סוגיא דסנהדרין אני תמיה אמה שכתב הרב ראש יוסף חו"מ ריש סי' כ"ז דלא מיקרי לאו שבכללות אלא כעין לאו דלא תאכלו על הדם דמשמע מיניה ענינים הרבה מובדלים זה מזה אבל היכא שהלאו אינו כולל אלא ענין אחד כגון לאו שבקללה אע"פ שיצא ממנו איסור לגופין מוחלקין לא שייך ביה לאו שבכללות וכו' יעו"ש והרי בהאי סוגיא היפך זה דמגפף ומנשק וכו' דומה לקללה. ושוב ראיתי שדברי הרב הן דברי התוס' בסנהדרין דף ס"ג ע"ב ד"ה שלא ידור ומה שהקשינו יישבו התוס' שם ע"א ד"ה על יעו"ש.

הלכה ה

אחד בעל מום קבוע או בעל מום עובר אם הקריבו עובר שנאמר לא תזבח וכו'. וכתב מרן משם ס' המצוות לרבינו שהוא מהסיפרי יעו"ש. הילך מ"ש מרן החבי"ב בכנסת הגדולה כללי הפוסקים סי' כ"ח בשם תומת ישרים דהיכא דהסיפרא והסיפרי מוכחים היפך שיטת הש"ס דרך רבינו לפסוק כוותייהו דהא הכא פסק כהסיפרי היפך ש"ס ערוך בבכורות דף י"ד ע"ב דהתם דריש לה הכי אמר ר' אלעזר מנין לזובח בהמה בעלת מום בבמת יחיד בשעת היתר הבמות שהוא בלא תעשה שנאמר לא תזבח לה' אלהיך וכו' הרי דפסק כהסיפרי נגד הש"ס וזה שכתב הרב תומת ישרים וז"ל וכן מצאנו בכמה מקומות היכא דהסיפרא או סיפרי או תורת כהנים או הירושלמי מוכחים כן אף דשיטת הש"ס לא ריהטא הכי פוסק היפך שיטת הש"ס דוק ותשכח בכמה דוכתי ומכללם הל' מלוה ולוה פ"ה מצוה להשיך לנכרי והשיב עליו הר"א וז"ל ואולי טעה במ"ש בסיפרי הרי לך שהרמב"ם סמך על סיפרי והניח ש"ס דאיזהו נשך ואף הראב"ד משמע שהיה נח לו אלא מפני שטעה וכו' עכ"ל, הרי שכתב דלאו דוקא בהל' מלוה ולוה אלא דוק ותשכח כמה דוכתי והרי לך שהבאתי חד מינייהו. ולפי הכתוב אין מקום למ"ש הרב יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ט על דברי הר"ב תומת ישרים וז"ל ועוד שעמד על עיקרן של דברים בתומת ישרים וראיתי שעיקר ראיותיו בזה הוא ממ"ש פ"ה מהל' מלוה וכו' ועל כגון דא לא שייך לומר דרכו של הרמב"ם כיון דאחת היא ופרסמה הכתוב ונסתייע בזה מדברי הר"י די ליאון יעו"ש, ואתמהא וכי לא ראה שכתב התומת ישרים דוק ותשכח בכמה דוכתי ומכלל הל' מלוה ולוה והרי לך מה שהבאתי ולא אחד הוא ולא שנים ג"כ נינהו דכן פסק ג"כ בהל' רוצח פ"א דרוצח ניתן להצילו בנפשו מוקצותה את כפה והשיג עליו

הר"א דפסק כסיפרי נגד הש"ס הרי דדרכו בכך ואפי' נגד הש"ס ובג' הויא חזקה. גם הרב מהר"א חאקו הביא דבריו הרב לשון ערומים בלשונות הרא"ם סדר תצא כתב וז"ל ולהרמב"ם לק"מ דדרכו לפסוק כסברת הסיפרי אפי' נגד ש"ס דילן וכמ"ש מהר"י קולון עכ"ל. ומ"מ כפי כל הכתוב צ"ע מה שהשיב רבינו לחכמי לוניל הביאו המגדל עוז פי"ב דנדרים דכל דדרשת הסיפרי לא הוזכרה לא בש"ס בבלית ולא בש"ס ירושלמי ליתא להההיא דרשא יעו"ש, והאמת דצריך להתיישב בזה לפי הענינים.

פרק ב

הלכה ב

אבל אם היתה אוזן וכו' קטנה אפי' עד כפול כשרה. עיין בכ"מ ולח"מ ונמצא א"כ דפסק דלא כמתני' משום רבנן דברייתא ולכאורה קשה דהוי היפך דף מ"א על מתני' דתני על אלו מומין שוחטין את הבכור הקשו בש"ס הא תו למה לי וכו' אלא איידי דתני ג' הוסיף וכו' וקתני ואתי כיחידאה וקא סתים ליה ככולהו על אלו מומין וכו' ע"כ, ופי' רש"י ד"ה וקתני ואתי וכו' והדר תני ואתא במומין שאינה סתמא אלא יחידאי קא אמרי לה כגון וכו' וסוף דבריו פליגי רבנן עלייהו להכי הדר וסתם וכו' עכ"ל, הרי דכל הני סתמי כיחידאי הלכתא נינהו ואיך פסק רבינו דלא כמתני'. ולא קשה כלל דרבינו לא הוה גריס בש"ס תיבות אלו וקתני ואתי כיחיד דיחידאה כמו שנראה מפי' המשנה שלו וכן מדברי הרע"ב בפי' המשנה, וכוונת הש"ס דמשום הנך ג' דלא הודו לו ואמרו לא שמענו וכו' קאמר על אלו מומין שוחטין כיחידאה והיינו טעמא כיון דבי"ד של אחריהם אמרו הרי זה מום אבל בשאר הפרק כל דמצינן דפליגי עליה דמתני' פסקינן כרבים וכל דלא מצינן דפליגי פסקינן כמתני' אף דיחידאה נינהו ומ"מ פסק רבינו הכא כברייתא דרבים נינהו נגד המתני' ומשא"כ בשאר המומין דלא נמצא חולק פסק כולהו דמתני'. ואצלי הדל האי גירסא דרש"י תמוה היא אצלי דכיון דרבינו הקדוש ידע דבכל אלו הדינים ליכא חולק ומשו"ה סתמן להלכתא אף דהן יחידאי איך חשש שמא יטעה הטועה ולא יפסוק הלכתא כהנך מתני' משום דשמא פליגי רבנן ומי הוא זה (ואיזי) [ואיזה] הוא שיפסוק נגד מתני' משום ספקא דאיכא מאן דפליג אתמהא, וכ"כ התוס' יו"ט במשנה זאת דרבינו והרע"ב לא גרסי כגירסת רש"י וכבר ברירנא דגם מחיבורו בס' היד מורה כן מדפסק באזנו אחת גדולה ואחת קטנה כפול כשרה דלא כמתני' ומן התימה על שושנים לדוד שכתב על דברי התוס' יו"ט וז"ל להרמב"ם ודאי א"א לומר שהוא ז"ל פסק לכולהו דיחידאי וכו', ואין מקום לדבריו כלל וכדכתיבנא דאדרבא נהפוך הוא ודוק.

פרק ג

הלכה א

עיין בסיפרי תועפות ראם דף נ"ו ע"ג.

הלכה ח

עיין מה שנסתפק הרב מל"מ ומאי דקא פשיט מדברי רבינו ומאי דדחי לה הרב שער המלך, ויפה כח הדוחה. ואף גם זאת מאי דקא פשיט מדברי התוס' בערכין דף י"ח יעו"ש מה שכתבו וסיים הוא על דבריהם ואם איתא וכו' ליתא דהא משכחת לה תמידין בראש השנה וכגון שנולדו בר"ה וידעינן שכלו לו חדשיו אלא ודאי דאפי' דידעי שכלו לו חדשיו לא מהני אלו דבריו. לענ"ד יש לדחות דשפיר מקשו התוס' דאי לא תימא הכי היאך נמצא תמידין כשרים לר"ה וכו' דלו יהי דבידוע שכלו לו חדשיו מהני מ"מ זו אינו שכיח שיהיו נולדים בר"ה וידוע שכלו חדשיו. עוד ראיתי לו ז"ל עומד ותמיה על הרב פרי חדש במה שהבין בכונת הש"ס בפרק כל הבשר מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה וכו' דפירושו מחוסר זמן דקודם יום הח' יעו"ש באורך.

ולענ"ד נראה כמו שהבין הפר"ח דמחוסר זמן דש"ס הוא אותו דקודם ח' ימים דאי לאו הכי מה הלשון אומרת בש"ס מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה והכי הו"ל למימר מדאסר רחמנא לגבוה דהיינו אותו ואת בנו דמקודשין דעליה אנו קיימין ולמה קרא לו שם זה דמחוסר זמן והוא יתר אלא ודאי דקאי למחוסרי זמן דקודם ח' ימים והכי פירושא דש"ס אותו ואת בנו ליתסר באכילה כיון דאסרו הכתוב משום היותו מחוסר זמן דהיום לא חזי לשחיטה ולמחר חזי ומשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן דקודם ח' ימים והיינו דקודם ח' ימים אסריה רחמנא ואפי' דכלו לו חדשיו והוי דומה לאותו ואת בנו דהיום אסור ומחר שרי והתם יום ז' אסור לח' שרי ולמה איצטריך לאוסרו לגבוה כיון דמחוסר זמן להדיוט נמי אסיר אלא ודאי דלהדיוט שרי ולעולם דבכלו לו חדשיו בחולין שרי באכילה ולא הוו סוג אחד כלו לו חדשיו דחולין עם כלו לו חדשיו דקרבן דכלו לו חדשיו דחולין כיון שיצא מכלל נפל לא חשיב כנבלה ושריא משא"כ בקרבן אף דכלו לו חדשיו ויצא מכלל נפל אפ"ה אסריה רחמנא ומחוסר זמן דקרבן דמי למחוסר זמן דאותו ואת בנו וזה אפשר בכונת רש"י שכתב אותו ואת בנו אינו אלא מחוסר זמן שהיום אסור ולמחר מותר עכ"ל, כלומר דומה אותו ואת בנו למחוסר זמן דח' ימים כי גם אותו ואת בנו חשיב מחוסר זמן דלמחר חזי.

אמנם מצד אחר חזינא דא"א פירוש זה בש"ס מכל וכל דהא אי לאו דכתב רחמנא ומיום

החז' ירצה מהיכא הוה ידעינן דעד יום החז' פסול לקרבן וכי מאותו ואת בנו ילפינן לאסור לגבוה פחות מחז' ימים לא ראי זה כראי זה והיכי אמרינן מדאסר רחמנא מחוסר זמן וכו' כלומר דלא הוה צריך קרא למיכתביה דילפת לה מהדיוט דהשתא להדיוט אסיר לגבוה מיבעיא אלא ודאי דלהדיוט שרי והא מהדיוט שהוא אותו ואת בנו איך ילפינן לפחות מחז' ובשלמא במ"ש המל"מ ז"ל דכונת הש"ס הוא מחוסר זמן דאותו ואת בנו ניחא דקא פשיט דשרי להדיוט אותו ואת בנו ממאי דחזינן דאותו ואת בנו אסרו לגבוה ואי אסיר להדיוט אין צריך לאוסרו לגבוה וצריך לידחק בלשון הש"ס.

עוד כתב הרב מל"מ וז"ל ולא ידעתי למה לא ביאר וכו', ליתא דהא כתבו לקמן בסוף ה"י וז"ל וכן המקדיש מחוסר זמן ה"ז כמקדיש בעל מום עובר ואינו לוקה וכו'. ואף שדימהו למקדיש בעל מום עובר והוא מסוגיית מעילה דף י"ב ע"א מ"מ הא כתב הדין.

עוד כתב וז"ל ובפ' ולד חטאת אמר מתקיף לה וכו' יעו"ש, יפה הקשה עמיתי החכם השלם שב"ע נר"ו דשאני התם דאיירי בעופות ויש לחלק ביניהם כמו דאיתא שם במעילה דף י"ב ע"א יעו"ש. ודרך אגב ראיתי להתוס' שם בתמורה דף י"ט ע"ב ד"ה אף וז"ל וי"ל דהני מילי לכתחילה מיהו אם עבר והקדיש קדוש דילפינן ליה מבכור עכ"ל, והמה תמוהים אחרי ראות הסוגיא דבכורות דף כ"א ע"ב דמאי דיליף הוא מעשר בהמה דוקא דיליף ליה מהעברה העברה ולא שאר קדשים ומשו"ה אף לכתחילה שרי להקדיש ואף דנאמר דתיבות דילפינן ליה מבכור הם יתרות וט"ס הן שכן בזבחים דף קי"ב ע"ב ד"ה היתר לא סיימו כן יעו"ש עדיין אין דבריהם מובנים דא"כ איך בתמורה מערב למחוסר זמן דבעלמא עם מחוסר זמן דמעשר בהמה דההיא דמעשר בהמה אפילו לכתחילה מקדיש לה דיליף מבכור משא"כ בשאר קדשים. גם במה שתפסו דבורם מסיפא דברייתא אינו מובן דהברייתא היא גופא איתא בבכורות ולק"מ אלא אי קשה הוא ממ"ש בש"ס והרי מחוסר זמן וכו' כמ"ש בבכורות. גם דבריהם דבכורות ד"ה מחוסר זמן וכו' היינו במעשר בהמה וכו' עכ"ל, המה תמוהים מההיא דחולין דף פ"א שהיה ר' שמעון אומר כל הראוי לבא לאחר זמן הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת וכן כתבו רש"י והתוס' בתמורה דף י"ט והיא משנה בזבחים דף קי"ב ע"ב ונראה בבירור דאיירי בשאר קדשים וכן במעילה דף י"ב יעו"ש. ובר מן דין מצד עצמם דבריהם אינם מובנים דהם הקשו ממ"ש בתמורה הרי מחוסר זמן דלא חזי וכו' א"כ איך מתרצים דהיינו במעשר בהמה א"כ קושיית הש"ס לא קשה מידי דשאני מחוסר זמן ממעשר בהמה באופן דכל דבריהם צ"ע.

וכעת חזינא דכונתם הכי דמ"ש בתמורה דבקדשים אם עבר והקדיש קדוש דיליף כן

מבכור היינו בלכתחילה הוא דאסור אבל בדיעבד קדוש ולאו ממש דומיא דבכור והשתא הכי ריהטא סוגיא שם בתמורה והרי מחוסר זמן דלא חזי ואמר ר' שמעון דקדוש פי' דלא חזי לכתחילה בקדשים ומשני שאני מחוסר זמן דיליף מבכור כדתניא וכו', והא כדאיתיה והא כדאיתיה דלמעשר בהמה אף לכתחילה נכנס לדיר להתעשר דומיא דבכור ממש ולשאר קדשים דוקא בדיעבד שרי כבכור ברם לאו ממש כבכור ומ"ש בבכורות ואדיליף מבכור נילף מקדשים ר"ל דמעשר אדנילף מבכור לומר דאפי' לכתחילה שרי נילף מקדשים דילפי מבכור דלא שרי אלא בדיעבד אבל לא לכתחילה אבל לעולם הבכור הוא המלמד בין לקדשים בין למעשר בהמה והא כדאיתיה והא כדאיתיה ואף דהתוס' בזבחים דף קי"ד כתבו סתמא דקדשים במחוסר זמן קדשי וליכא אלא איסור עשה דביום הח' ירצה כותם דלא אמרינן ואי לאו לא ירצה ואפי' בדיעבד כיון דחזינן בבכור דאף לכתחילה מהני ומכח בכור מפרשינן לקרא דלא ירצה בלכתחילה ודבריהם בזבחים ותמורה חדא היא, וכל זה לא ימלט מן הגמגום אמנם זו היא כוונתם, ובבכורות חלוקים בעיסתם דלא תירצו כמו שתירצו בתמורה לחלק בין לכתחילה לדיעבד אלא חילקו דמ"ש שם בתמורה הרי מחוסר זמן דלא חזיא ואמר ר"ש קדוש היינו במעשר בהמה וכו' אבל בשאר קדשים מודה ר"ש ולפירושם מ"ש הש"ס שם והרי מחוסר זמן וכו' אייריי במעשר בהמה ואהא תירץ שאני מחוסר זמן דיליף מבכור וכו' דלא כפי' רש"י והתוס' שם בפירושא דהך קשיא והרי וכו', ולפי"ז אה"נ דבקדשים גם בדיעבד לא מהני וכפשטא דסוגיא דבכורות. אבל קשה לדבריהם דניחזי אנן מאי מקשה הש"ס בתמורה והרי מחוסר זמן וכו' דהיינו במעשר בהמה ולדידיה מי ניחא הרי בקדשים דלא קדשי במחוסר זמן והוי היפך מחוסר זמן דמעשר בהמה, וצריך לתרץ שאני מעשר בהמה דיליף מבכור וא"כ לא קשה כלל והרי (מעשר) [מחוסר זמן] דהוי מעשר בהמה וכו'.

ובהיותי בזה חזות קשה חזינא לרש"י במעילה דף י"ב ד"ה אלא לרבנן מ"ש מחוסר זמן דבהמה וכו' מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר וכו' ע"כ, והא מסוגיא דבכורות נהרא נהרא ופשטא דהך דמחוסר זמן נכנס לדיר הוא לר' שמעון ורבנן חלוקין עליו יעו"ש בפירוש וכך היא מתני' מפורשת בבכורות דף נ"ז דמחוסר זמן אינו מתעשר והיא רבנן דר"ש וא"כ מאי קשיא לרבנן אלא הקושיא היא לרבנן מ"ש ממחוסר זמן דקדשים דבדיעבד קדשי והיינו כמ"ש התוס' בתמורה ונמצא סוגיא זאת מכרחת לפי' התוס' הנזכר ושוב ראיתי אחר זמן להמל"מ פ"ב דמעילה הט"ז תמה על רש"י כן ועיין בהלכה זאת בסיפרי תועפות ראם דף ק"ו.

פרק ד

הלכה ב

הרובע ונרבע וכו'. הכי איתא במתני' בכורות דף מ"א ואלו שאין שוחטין לא במקדש וכו' ושנעבדה בו עבירה וכו' ובש"ס מנא הני מילי דת"ר מן הבהמה להוציא רובע ונרבע וכו' ונמצא דפירושא דמתני' דנעבדה בו עבירה היינו רובע ונרבע וכן מחד מיעוטא נתמעטו דשניהם שוים ומן התימה על רש"י במתני' שכתב ושנעבדה בו עבירה שנרבע ע"כ, והו"ל למימר רובע ונרבע. וכן הרע"ב כתב בפי' שניהם ונכנס ברובע וסיים בנרבע ובכונה כתב כן ודלא כהתוס' יו"ט דכתב [לא] דקדק בלשונו שנכנס ברובע וסיים בנרבע יעו"ש.

ודע דבש"ס הקשו על הך דרובע ונרבע ונוגח הני בני קטלא נינהו ותירצו ע"פ עד אחד ע"כ. כנראה להדיא דליתא האי גירסא במתני' ע"פ עד אחד וכ"כ רש"י בש"ס ופרכינן והני בני קטלא נינהו וכו' ומשני כגון שאין שם אלא עד אחר ומוכרח שמה שנראה מפירושו במתני' דהוה גריס ע"פ עד אחד ליתא וצריך לתקן בלשונו כמו שראיתי גמ' ישנה שהוגה כן ברש"י ד"ה או שהמית אדם וכו' ולא בנגיחה או ע"פ עצמו וכו' הוי בסקילה ואפי' בהנאה מיתסר עכ"ל. ונראה מזה דמ"ש ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו הם דברי עצמו שהביא פירוש הש"ס על מתני' ולא שתפש מלשון המשנה וכן נראה מדברי רבינו בפי' המשנה דלא הוה גריס כן במתני' וכן נראה מדברי הרא"ם בחומש סדר ויקרא ד"ה מן הבהמה ולא כולה יעו"ש בסוף הלשון ודו"ק. וכל זה מוכרח מלשון רש"י בש"ס והן הן דברי הרע"ב בפי' המשנה ודלא כהרב תוס' יו"ט שכתב דגריס רש"י במתני' ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ודו"ק.

הלכה ז

המשתחוה להר וכו'. **אסורים למזבח**. והיינו טעמא דגבוה מהדיוט שאני דאף דלהדיוט קרקע עולם אינו נאסר מ"מ לגבוה מאיס והיינו מ"ש מהר"ש יפה בבראשית רבה סדר ויחי פרשה צ"ט על מ"ש שם כולכם נעשית עבודה זרה על ראשיכם ואע"ג דקרקע עולם אינו נאסר לענין שכינה גנאי הדבר שתשרה שכינה במקום שנעשה ע"ז וכו' אלו דבריו, כלומר דלגבוה שאני מהדיוט וכמו שהוא פשוט זה מדינא דגמרא ופסקו רבינו כאן. וראיתי לרב יהודאי גאון בס' פרשת דרכים דרך ענוים דרוש י"ד דכתב על דברי מהר"ש יפה הנ"ל ולא ידעתי מה הוקשה לרב שהרי פשוט הוא דיש נעבד במחובר אצל גבוה ואין דבר גבוה כירידת ה' על הר סיני אלו דבריו.

ולענ"ד לא ידעתי מאי קא קשיא ליה דהך דהוא פשוט כתבו הוא ג"כ בפשיטות, ועוד

נראה למתק יותר דהס"ד הוא דזה דהר סיני לא חשיב כאבני מזבח ולא היה נראה לאסור וחדית דגם זה חשיב כעניני מזבח דגנאי הוא שתשרה שכינה וכו'. וראיתי בס' יצא מחדש קרבן אליצור דף מ"ג כתב על דברי מהר"ש יפה דנראה מדבריו דהע"ז ליתא עכשיו אלא דהיה כבר וכן נראה מלשון הב"ר וא"כ למה הקשה מהר"ש יפה כן ולא הקשה באופן אחר כיון דליכא עכשיו ע"ז התנן ג' בתים הם והכניס לתוכו ע"ז וסילקה הרי זה מותר וכן הוא מתני' דג' אבנים והן הלכתא והיה מתרץ כן והאריך בזה ולא ידעתי את שיחו דהא בהני מתנייתא פי' רש"י הכניס לתוכו ע"ז ואת הבית עצמו לא נתכוון לעבוד ולא הקצהו לתשמיש ע"א אלא לפי שעה הכניס לתוכו ע"א וכן פירש גבי אבן נמצא דמה שהוא מותר היינו טעמא שהוא דרך עראי ואם הוא בקבע אסור גם להדיוט ואלו הרים הגבוהים הם בסיס לע"ז כמ"ש במתני' כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וכו' דע שיש ע"ז אמטו להכי לא הקשה אלא דקרקע אינו נאסר ותירץ דלגבוה שאני ופשוט. וכן הקשו בירושלמי עלה דהך מתני' דר"ע כל מקום שאתה מוצא וכו' ולא כן סברינן מימר דבר שיש בו רוח חיים אע"פ שאינו אסור להדיוט אסור לגבוה בית הבחירה איך נבנה ותירצו ע"פ נביא והביאו התוספות ופירשו דכשם דגבי דבר שיש בו רוח חיים אסור לגבוה אף דשרי להדיוט אף ההרים הרמים אף דשרו להדיוט מטעם שהן קרקע עולם ואינן נאסרים משום בסיס לדבר האסור כמו בית ואבן דנאסרין כשנעשו ע"ז על גביהם בקבע משו"ה נאסרים לגבוה וא"כ איך נבנה בית הבחירה בהר גבוה ואף שנאמר דביערום מע"ז מ"מ לגבוה אסור כיון דנעשה בסיס בקבע לע"ז ותירצו ע"פ נביא נודע שלא היה ע"ז שם מעולם ואיני מבין למה שלא (הבין) [הביא] הירושלמי הלזה ספר הנזכר שם באומרו דשאני בע"ח דהן נעבדים עצמן משו"ה מאיסי לגבוה משא"כ הרים דהן עצמן אינם נעבדים וכבר ביערו הע"ז וכו' יעו"ש. וע"פ האמור בענין פי' לה רב יהודאי הנ"ל האגדות דמס' מגילה ומס' סוטה דתבור וכרמל מהיותם בעלי גאוה נפסלו ומב"ר סדר ויחי נראה דמשום לתא דע"ז נפסלו, והוא דכולהו ס"ל דמשום גבהותם נפסלו אלא דהאגדה אחת ס"ל דמשום גבהותם איכא לתא דע"ז ואגדה אחת ס"ל דמשום גבהותם היינו טעמא ללמד לבריות שהקב"ה מחבב את הענוה יעו"ש ועדיין לא ניצול שהם אגדות חלוקות.

ונראה לענ"ד לומר דלא פליגי ובהקדים מאי דגרסינן בסוטה א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי כל אדם שיש בו גסות הרוח כעובד ע"ז כתיב תועבת ה' כל גבה לב וכתיב ולא תביא תועבה אל ביתך והתייחסות הענין היאך תלוי זה בזה עיין בפרשת דרכים דרך כרמים דף ט"ז ז"ש אחרי שנתגאו לאמר עלי נתנה תורה כולכם גבנונים בעלי מומין

ובהגדה אחת מפרש מה הוא המום כולכם נעשית ע"ז על ראשיכם כלומר כיון שאתם גאים חשיב כעובד ע"ז והרי זה דומה כאלו נעשית ע"ז על ראשיכם ודוק. ועיין מ"ש על דברי הלח"מ בהלכה זאת בספרי אגורה באהלך דף כ"ו ע"ב.

פרק ה

הלכה א

עיין מה שכתבתי בספרי אגורה באהלך דף ז' ע"ג.

הלכה ז

הגונב והקריב קרבן וכו'. ועיין השגות ומה שהליץ מרן על רבינו יעו"ש וכתב עליו הרב אור יקרות חי' גיטין דף נ"ה וז"ל ודבריו תמוהים דכיון דמשו"ה פסול מהיכא תיתי דמשום דהכהנים אוכלים שיהא כשר והדבר ברור דאפי' קאי למטה וכו' יעו"ש, ודבריו תמוהים דמה שברור לו דקאי למטה אינו, דלשון רבינו מכחישו שכתב ומפני, ולפי דבריו הו"ל למיכתב מפני בלא וא"ו. ומה שהקשה לפי' מרן לא קשה כלל דהא לעולא מפני שלא יהיו הכהנים עצבים שאכלו את בשרה מכפרת וא"כ שפיר הוי ס"ד אף שלא נתיאשו, מפני הכהנים (שיכפרת) [שתכפר] לכן כתב ואפי' וק"ל.

פרק ז

הלכה ח

עיין בספרי תועפות ראם דף ע"ז ע"ד.